

ประวัติบุคคลสำคัญของวงการนาฏศิลป์ไทย

ครูจำเรียง พุฒประดับ

ครูจำเรียง พุฒประดับ เกิดเมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๙ ณ ตำบลท่าทราย อำเภอกระชัง จังหวัดเพชรบุรี บิดาชื่อ นายเปี่ยม มารดาชื่อ นางเจิม จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนประจำ จังหวัดเพชรบุรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ ขณะนั้นอายุเพียง ๑๓ ขวบ ได้เห็นการฝึกหัดโขนหลวง ละครหลวง ณ เรือนไทยในวังสวนกุหลาบ จนเกิดความสนใจในศิลปะประเภทนี้ ครูจำเรียงจึงขออนุญาตบิดามารดาเข้ารับการศึกษาละครโดยไม่ยอมศึกษาวิชาสามัญต่อไป

ครูจำเรียงได้เข้ารับราชการในกรมเป็พาทย์หลวง กระทรวงวัง และได้รับการคัดเลือกให้ฝึกหัดละครนาง โดยเป็นศิษย์ในความปกครองของเจ้าจอมมารดาสาย และคุณจู่ไร สุวรรณทัต เมื่อได้รับการฝึกหัดเป็นอย่างดีแล้ว ครูจำเรียงก็ได้รับการคัดเลือกให้แสดงเป็นตัวนางทั้งละครในและละครนอก ต่อมาจึงได้รับโอกาสฝึกหัดนาฏศิลป์เพิ่มเติมโดยมีหม่อมครูถ้วน ครูแปลก และแม่ครูอึ้ง เป็นครูผู้สอน จากนั้นก็ย้ายไปฝึกหัดต่อที่ห้ายวัง

ครูจำเรียงย้ายเข้ารับราชการในกรมศิลปากรด้วยคำสั่งโอนโขนละครหลวงกรมพิณพาทย์หลวง กระทรวงวัง มาสังกัดกรมศิลปากร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ ได้รับมอบหมายให้เป็นครูสอนวิชานาฏศิลป์ละครและเป็นทั้งศิลปินผู้แสดง เมื่ออายุครบเกษียณราชการ กรมศิลปากรจึงจ้างให้ทำรับราชการต่อ ในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร พ.ศ. ๒๕๓๑ ได้รับพระราชทานเครื่องหมายเชิดชูเกียรติศิลปินแห่งชาติ พร้อมโล่เกียรติยศ พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้รับพระราชทานปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (นาฏศิลป์ไทย) จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

สิ่งที่นับว่าเป็นเกียรติสูงสุด แห่งชีวิตความเป็นครูคือการได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้
ได้ถวายการสอนนาฏศิลป์ไทยแด่สมเด็จพระเทพรัตนสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี

ครูจำเรียง พุทธประดับ เสียชีวิตลงในวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ เวลา ๐๐.๕๘ น. สิริรวมอายุ
ได้ ๘๕ ปี ๒ เดือน

การศึกษา

ที่สำเร็จการศึกษา	วุฒิการศึกษาที่จบ	สถานที่ศึกษา
	ประถมศึกษา	โรงเรียนประจำจังหวัดเพชรบุรี

การทำงาน

ปี	ตำแหน่ง	สถานที่ทำงาน
	รับราชการ	กรมศิลปากร
	รับราชการ	กรมศิลปากร
๒๔๙๖	ตำแหน่งศิลปินตรี	กองการสังคีต
๒๔๙๘	ตำแหน่งรักษาการหัวหน้าแผนกศิลป์	กองการสังคีต
๒๕๐๑	ตำแหน่งหัวหน้าแผนกศิลป์	กองการสังคีต
๒๕๐๙	ตำแหน่งศิลปินเอก	กองการสังคีต
๒๕๑๙	ตำแหน่งนาฏศิลปิน ๗ (ชั้นพิเศษ)	กองการสังคีต

รางวัล & เกียรติคุณ

ปีที่ได้รับ	ชื่อรางวัล	หน่วยงานที่มอบ
๒๕๓๑	รางวัล ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย)	สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม แห่งชาติ

ผลงานด้านศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ไทย : รำฉุยฉาย ระบำพัต

ผลงานด้านศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ไทย

ชีวิตรับราชการในกรมศิลปากรของนางสาวจำเรียง พุทธประดับ ตั้งแต่เริ่มต้นนั้น ได้ ดำรง
ตำแหน่งที่สำคัญ ๆ ตามลำดับดังนี้

พ.ศ. ๒๔๙๖ ดำรงตำแหน่งศิลปินตรี แผนกนาฏศิลป์ กอง การสังคีต

พ.ศ. ๒๔๙๘ รักษาการใน ตำแหน่งหัวหน้าแผนกนาฏศิลป์ กองการสังคีต

พ.ศ. ๒๕๐๑ ดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกนาฏศิลป์ กองการสังคีต

พ.ศ. ๒๕๐๙ ดำรงตำแหน่งศิลปินเอก กองการ สังคีต

พ.ศ. ๒๕๑๙ ดำรงตำแหน่งนาฏ ศิลปิน ๗ (ชั้นพิเศษ) กองการสังคีตและเป็น นาฏศิลปินคนแรกของกรม ศิลปากรที่ได้ระดับ ๗ ซึ่งในระหว่างรับราชการนี้ นอกจากจะ ต้องเป็นผู้แสดงนาฏศิลป์แล้วยังต้อง ปฏิบัติ หน้าที่ ควบคุมการแสดงเป็นหัวหน้าควบคุมข้าราชการ การศิลปินและนักเรียน ไปเผยแพร่ และแลกเปลี่ยน ศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้งในและต่างประเทศหลายครั้ง เช่น สหภาพพม่า สหราชอาณาจักรลาว เดนมาร์ก ญี่ปุ่น สหพันธ์ รัฐมาเลเซีย เป็นต้น ซึ่งในการไปต่างประเทศ แต่ละครั้ง ได้มีโอกาสฝึกสอน วิชาให้ชาว ต่างประเทศนั้น ๆ ไร่ไทย เช่น ไร่จาว เป็นต้น นอก จากนั้นยังได้เดินทางไปเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย ตามภูมิภาคต่าง ๆ แทบทุกจังหวัด และ ได้แสดงในโอกาสถวายการต้อนรับ พระราชอาคันตุกะ และ รับรองแขกของรัฐบาล รวมทั้งหน่วยงาน ราชการ องค์กร รัฐวิสาหกิจ และเอก ชนทั่วไป การสอนวิชา นาฏศิลป์นั้นแตกต่างกับการสอนวิชา สามัญ เพราะผู้เรียนมิได้ใช้ตำรา อ่านแต่ผู้ เรียนจะต้องฝึกหัดจดจำ เลียนแบบท่ารำ ตลอดจนลีลาท่าที่จากครูผู้สอน นางสาว จำเรียง เป็นครูสอนนาฏศิลป์ที่มีหลักยึดถือ ปฏิบัติ ตลอดมาคือ

๑. เป็นผู้มีความสามารถ จด จำท่ารำได้แม่นยำและเชื่อมั่นตนเอง ไม่เปลี่ยนแปลงท่ารำบ่อย ๆ จนผู้เรียนเกิดความสับสน ต้องทำตนเป็น แม่แบบที่ดี มีความคล่องแคล่วว่องไว

๒. ต้องพยายามปรับ ปรุงตนเอง ฝึกหัดท่ารำและท่วงทีลีลาให้ อยู่ในระดับมาตรฐานและถูกต้อง ในการวางอวัยวะต่าง ๆ

๓. ไม่ปิดบังอำพรางวิชา มีความจริงใจและตั้งใจที่จะถ่ายทอด วิชาให้ศิษย์เต็มความสามารถ สอน อย่างไม่ปล่อยปละ ละเลย

๔. ต้องให้การเรียนนาฏศิลป์เป็นการ เรียนด้วยความสนุกสนาน โดยการทำอารมณ์ของครู ให้ แจ่มใสอยู่เสมอ ใจเย็นหนักแน่นและอดทน

นางสาว จำเรียง พุฒประดับ เป็นผู้มีความคิด ริเริ่มสร้าง สรรค์นาฏศิลป์ไทยโดยการประดิษฐ์ท่า รำ การแสดงเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ ประดิษฐ์ท่ารำตามบทใน การแสดงละครและโขนชุดต่าง ๆ และประดิษฐ์ท่า รำชุด ระเบียบประทีปสุโขทัย เป็นต้น

ที่มา : <http://changrum.com/ครูจำเรียง-พุฒประดับ/#more-393>

http://www.thaigoodview.com/library/teachershow/lopburi/suparat_m/prawad/sc e04p01.html

นางศุภลักษณ์ ภัทรนาวิก (หม่อม ต่วน)

นางศุภลักษณ์ ภัทรนาวิก ชื่อเดิม ต่วน เกิดวันพฤหัสบดีขึ้น ๑ ค่ำเดือน ๘ ปีมะแม ตรงกับวันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ ณ บ้านเหนือ วัดทองธรรมชาติ อำเภอลองสถาน ฝั่งธนบุรี บิดาชื่อนายกลั่น ภัทรนาวิก ซึ่งเป็นบุตรพระยา ภัคดิภัทรากร (จ๋อง ภัทรนาวิก) มารดาชื่อลำไย เป็นชาวพระนครศรีอยุธยา

นางศุภลักษณ์ ภัทรนาวิก มีพี่น้องร่วมบิดา มารดา ๕ คน หม่อมครุต์่วนมีความสนใจในด้านละครและเข้ารับการฝึกหัดตั้งแต่อายุ ๙ ขวบ ฝึกหัดเป็นตัวนางโดยรับการฝึกหัดจากหม่อมวัน มารดาของพระยาวชิตชลธาร (ม.ล. เวศน์ กุญชร) หม่อมครุต์่วน มีความพยายามในการฝึกฝนจนสามารถแสดงเป็นตัวนางได้อย่างดี และเป็นทีเมตตาปราณีของท่านเจ้าพระยาเทเวศน์ วงศ์วิวัฒน์มาก ต่อมาเมื่ออายุ ๑๖ ปีก็ได้เป็นหม่อมของท่านเจ้าพระยาเทเวศน์ วงศ์วิวัฒน์

หม่อมต่วนรับบทบาทเป็นตัวนางเอกหลายเรื่อง เคยแสดงถวายหน้าพระที่นั่ง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้รับการฝึกหัดให้แสดงละครดึกดำบรรพ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ หม่อมต่วนมีความเชี่ยวชาญในบทบาทตัวนางเป็นอย่างดีเยี่ยมเคยแสดงมาแล้วแทบทุกบทบาท ในสมัยรัชกาลที่ ๗ ได้มีการจัดตั้งกองมหรสพ ก็ได้รับมอบหน้าที่เป็นผู้ฝึกหัดละครดึกดำบรรพ์ตัวนาง เมื่อมีการยุบกระทรวงวัง ก็ออกจากราชการ แต่เมื่อมีการจัดตั้งโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ (วิทยาลัยนาฏศิลป์ในปัจจุบัน) กรมศิลปากร หม่อมต่วนก็ได้ถูกเชิญให้เข้ามารับราชการครู ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๗๘ ได้รับความเคารพจากบรรดาศิษย์มากมาย จนได้รับการยกย่องด้วยความนับถือว่า “หม่อมครุต์่วน”

ต่อมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ หม่อมครุท่วนได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ศุภลักษณ์” เนื่องจากเคยรับ
บทเป็นนางศุภลักษณ์ในละครเรื่องอุณรุท หม่อมครุท่วนถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน
พ.ศ. ๒๔๙๙ สิริรวมอายุได้ ๗๓ ปี ๔ เดือน ๑๔ วัน

ที่มา : <http://changrum.com/page/2/>

ครุทมูล ยมะคุปต์
ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ กรมศิลปากร

ครุทมูล ยมะคุปต์ เกิดเมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๔๘ เป็นชาวจังหวัดน่าน เป็นธิดาของร้อยโท
นายแพทย์จิ้น อัญชัยภูาทกับนางคำมอย บิดาพาไปถวายตัวเป็นนางละคร ณ วังสวนกุหลาบ เริ่มฝึกหัด
นาฏศิลป์ตั้งแต่อายุ ๕ ขวบและย้ายไปศึกษาด้านละครใน ณ วังเพชรบูรณ์

ผลงานด้านการแสดง ท่านแสดงเป็นตัวเอกเกือบทุกเรื่อง เพราะมีฝีมือเป็นเยี่ยม บทบาทที่ท่าน
เคยแสดง เช่น พระสังข์ เขยเล็ก เจ้าเงาะ ฮเนา ชมพลา พระวิษณุกรรม พระอภัยมณี ศรีสุวรรณ สุดสาคร
อุศเรน อิเหนา สียะตรา วิหยาสะก่า อุณรุท พระราม พระลอ พระมงกุฎ อินทรชิต พระนารายณ์ พระ
คณศ สมิงพระราม พระไวย พลายบัว พระพันวษา เป็นต้น

ผลงานด้านการประดิษฐ์ท่ารำ ที่ประดิษฐ์ให้กรมศิลปากรในฐานะผู้เชี่ยวชาญ เช่น รำแม่บทใหญ่
รำซัดชาติรี รำวงมาตรฐาน รำเถิดเทิง รำกิ่งไม้เงินทอง ระบำกลอง ระบำฉิ่ง ระบำนกยูง ระบำ
กฤดาภินิหาร ระบำชุมนุมเผ่าไทย ระบำอริษฐาน ระบำในน้ำมีปลา ระบำระฆัง ระบำนกสามหมู่ ระบำ
เชิญพระขวัญ ฟ้อนเงี้ยว ฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน ฟ้อนม่านมัยเชียงตา ฟ้อนแพน ฟ้อนแคน เชิงสราญ เชิง
สัมพันธ์ เป็นต้น

ในการคิดค้นทำรำนั้น บางท่ารำครุทมูลสามารถนำเอาท่ารำของนาฏศิลป์เพื่อนบ้านมาดัดแปลง
ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ได้อย่างแนบเนียนกลมกลืน ซึ่งเป็นแนวคิดและกลวิธีที่ครูนาฏศิลป์ในรุ่นต่อๆ มาได้
นำมาใช้เป็นแบบอย่าง

นอกจากนี้ ท่านยังเป็นผู้ร่างหลักสูตรให้แก่วิทยาลัยนาฏศิลป์ ซึ่งนับว่าท่านเป็นครูนาฏศิลป์คนแรกในการวางหลักสูตรการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทย ทำให้การเรียนนาฏศิลป์มีระบบ มีขั้นตอนในการฝึกหัด นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าที่ท่านฝากไว้แก่แผ่นดิน

ที่มา : <http://www.chaiwbi.com/๒๕๕๕student/m๕/d๕๒๐๒/wbi/๕๕๕๒๐๖/๑๐๔.html>

คุณหญิงนุฎกานุกรักษ์ เดิมมีชื่อ เทศ การสาสนะ

คุณหญิงนุฎกานุกรักษ์ เดิมมีชื่อ เทศ การสาสนะ เกิดเมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๒๑ มีหน้าที่เป็นครูผู้ถ่ายทอดความรู้ด้าน โขน - ละคร คุณหญิงนุฎกานุกรักษ์ เริ่มศึกษาวิชานาฏศิลป์ในละครวังบ้านหม้อ เมื่ออายุ ๑๐ ปี เป็นศิษย์หม่อมคร้าม (ชำนาญการรัตด้วยักษ์) หม่อมเข็ม (ชำนาญการรัตวพระ) และได้รับความรู้ด้านอื่นๆ จากหม่อมของเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์อีกหลายท่าน

คุณหญิงนุฎกานุกรักษ์ มีความรู้ความสามารถหลายด้าน โดยแสดงโขนรับบทเป็นรามสูรแสดงละครตีกตำบรรพรับบทเป็น เจ้าเงาะ ระตูจรกา และนางศุรปนักขา เป็นต้น ในสมัยรัชกาลที่ ๖ เป็นครูสอน โขน - ละครหลวงในกรมมหรสพ ในสมัยรัชกาลที่ ๗ เป็นครูสอนโขน - ละครหลวงในกรมมหรสพ ปีพ.ศ. ๒๔๗๗ เข้ารับราชการกรมศิลปากร ในโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๘ จึงลาออกและเสียชีวิต เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๐

นาง สุวรรณีย์ ชลานุเคราะห์

ชื่อศิลปิน: นาง สุวรรณีย์ ชลานุเคราะห์

สาขา: ศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย)

สาขาย่อย: นาฏศิลป์-ละครรำ

ปีที่ได้รับ: ๒๕๓๓

คำประกาศเกียรติคุณ

บทบาทที่ได้รับการยกย่องและนิยมชมชอบจากผู้ชมมากที่สุด “ ตัวพระ ” เช่น อินทนา สังข์ทอง พระไวย ไกรทอง สัตยวาน บางครั้งก็แสดงเป็น “ นางเอก ” เช่น ละเวงวัลลา เป็นต้น เป็นผู้อนุรักษ์แบบแผนทำรำนาฏศิลป์ไทย และละครรำไว้ได้มากที่สุดเคยแสดงและนำคณะไปแสดงแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในหลายประเทศ ได้ถ่ายทอดวิชานาฏศิลป์ให้กับนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย วิทยาลัยและโรงเรียนต่าง ๆ หลายแห่ง เป็นผู้เฝ้ายพร้อมด้วยจริยธรรมคุณธรรมและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ให้แก่สาขาวิชาชีพนานานกว่า ๔๐ ปี จนเป็นที่ยอมรับกันในวงการนาฏศิลป์ว่าเป็นผู้มีความสามารถสูงยิ่งต่อเนื่องมาตลอด

นางสุวรรณีย์ ชลานุเคราะห์ จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติสาขา
ศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ - ละครรำ) ปีพุทธศักราช ๒๕๓๓

การศึกษา

ปีที่สำเร็จการศึกษา	วุฒิการศึกษาที่จบ	สถานที่ศึกษา
		โรงเรียนราษฎร์สามัคคีศึกษา
๒๕๕๕	มัธยมศึกษาปีที่ ๖	โรงเรียนศิลปากรนาฏดุริยางค์

การทำงาน

ปี	ตำแหน่ง	สถานที่ทำงาน
๒๕๕๖	ข้าราชการศิลปปินสำรอง	กรมศิลปากร
๒๕๕๗	ศิลปินจัดวา อันดับ ๓	กรมศิลปากร
๒๕๖๙	ข้าราชการระดับ ๗	กองการสังคีต กรมศิลปากร

รางวัล & เกียรติคุณ

ปีที่ได้รับ	ชื่อรางวัล	หน่วยงานที่มอบ
	ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขา นาฏศิลป์ไทย	สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
๒๕๓๔	รางวัล ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย)	สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ผลงานด้านศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ไทย

การแสดงลิเก เรื่อง พระทอง นางนาค

ที่มา :

http://www.thaigoodview.com/library/teachershow/lopburi/suparat_m/prawad/sce03p04.html